

Sisäministeriö
kirjaamo@intermin.fi

Lausuntopyyntöne 7.7.2020, SMDno-2020-202

Kansaneläkelaitoksen lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle laeiksi henkilökorttilain, passilain 5 ja 6 b §:n, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 15 ja 38 §:n sekä ulkomaalaislain 33 a ja 159 §:n muuttamisesta

Sisäministeriö on pyytänyt Kansaneläkelaitokselta lausuntoa hallituksen esitykseen eduskunnalle laeiksi henkilökorttilain, passilain 5 ja 6 b §:n, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 15 ja 38 §:n sekä ulkomaalaislain 33 a ja 159 §:n muuttamisesta.

Ehdotetut henkilökorttilain ja ulkomaalaislain muutokset täydentäisivät unionin kansalaisten henkilökorttien sekä oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen käyttäville unionin kansalaisille ja heidän perheenjäsenilleen myönnettävien oleskeluasiakirjojen turvallisuuden lisäämisestä annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2019/1157. Tätä ns. EU:n ID-asetus aletaan soveltaa 2.8.2021. Lakiesitykseen sisältyvät lainmuutokset tulisivat voimaan samasta ajankohdasta.

EU:n ID-asetusta sovelletaan henkilökortteihin, joita jäsenvaltiot myöntävät omille kansalaisilleen, lukuun ottamatta alle kuusi kuukautta voimassa olevia väliaikaisia asiakirjoja. Asetusta sovelletaan myös yli kolme kuukautta toisessa EU-jäsenvaltiossa oleskeleville EU-kansalaisille myönnettäviin rekisteröintitodistuksiin ja heille myönnettäviin pysyvän oleskeluoikeuden osoittaviin todistuksiin sekä oleskelukortteihin. Myös EU:n kansalaisten perheenjäsenille myönnettävät oleskelukortit ovat asetuksen piirissä.

EU:n ID-asetusta täydentävässä sääntelyssä olisi kyse biometrinen tunnistusten eli kasvokuvan ja sormenjälkien lisäämisestä henkilökorttilakiin. Nämä biometriset tunnistukset talletettaisiin matkustusoikeudellisen henkilökortin tekniseen osaan eli siruun. EU:n ID-asetus ei anna oikeusperustaa kansallisen tason tietokantojen perustamiselle tai ylläpitämiselle biometrinen tietojen tallentamista varten jäsenvaltioissa. Henkilökorttilain muutoksella mahdollistettaisiin näin kansallisen harkintavallan puitteissa sormenjälkien tallettaminen henkilökorttirekisteriin.

Henkilökorttilailla täydennettäisiin asetusta muun muassa henkilökortin teknistä osaa, tietoturvaa sekä sormenjälkien ja kasvokuvien lukemista koskevin osin. Sormenjalkia ja kasvokuvaa erityisen arkaluonteisina tietoina saisivat lukea vain viranomaiset, jotka olisivat henkilökorttiviranomainen, poliisi ja rajatarkastusviranomainen.

Kansallisesti oleskelu- ja oleskelulupakortit vaihtuvat käytännössä uuteen malliin vuoden 2020 aikana. EU:n ID-asetuksen mukaan nykyiset oleskelukortit lakkaavat olemasta voimassa niiden voimassaolon päättyessä tai 3.8.2026 sen mukaan, kumpi ajankohta on aikaisempi. Kortit, jotka eivät täytä turvallisuutta koskevia vähimmäisvaatimuksia tai sisällä toiminnallista koneellisesti luettavaa aluetta, lakkaavat olemasta voimassa niiden voimassaolon päättyessä tai viimeistään 3.8.2023 sen mukaan, kumpi ajankohta on aikaisempi.

Lakiesitykseen sisältyy myös kansallisista syistä esitettäviä muutoksia. Passilain muutoksella mahdollistettaisiin henkilökorttirekisteriin tallennettujen sormenjälkien hyödyntäminen myös uutta passia haettaessa.

Henkilökorttilakiin ehdotetaan lisättäväksi sääntely siitä, että henkilökortinhakijalla olisi oikeus saada henkilöllisyyttä osoittava asiakirja, jos hän kieltäytyisi sormenjälkien ottamisesta. Tällaiseen asiakirjaan ei sisälly matkustusoikeutta.

Kelan lausunto lakiesitykseen

Toimenpiteet, joilla pyritään estämään henkilökortin hakemista useammalla henkilöllisyydellä, ovat myös Kelan kannalta kannatettavia, koska ne pienentävät etuuksien väärinkäytön riskiä.

Esitetyillä lakimuutoksilla ei sinällään näyttäisi olevan juurikaan vaikutusta Kelan toimintaan ja etuuksien toimeenpanoon. Kela tarkistaa palvelupisteessään asiakkaan henkilöllisyyden kuvallisesta henkilöllisyystodistuksesta. Henkilökortti on yksi näistä dokumenteista, joiden avulla tunnistaminen tapahtuu. Kelalle ei esitetä oikeutta lukea henkilökorttiin tallennettuja biometrisiä tietoja. Kelalla ei olisi siihen myöskään teknisiä valmiuksia eikä osaamista. Lakimuutokset eivät siis toisi muutosta siihen tasoon, jolla henkilökortin esittäjä Kelan asiakaspalvelussa tunnistetaan.

Lakiesityksessä mainitaan kuitenkin erilaisia aikoja, joiden puitteissa nykyisten henkilökorttien voimassaolo päättyy. Kelalle on asiakkaan tunnistamisen näkökulmasta tärkeää, että sisäministeriö tiedottaa hyvissä ajoin ennen esityksessä mainittujen määräaikojen päättymistä, minkälaisten korttien voimassaolo päättyy kyseisenä päivänä, vaikka korttiin painetun tiedon mukaan kortti näyttäisi vielä olevan voimassa. Tämän lisäksi Kela kiinnittää huomiota siihen, että jo kumotun henkilökorttilain (829/1999) 3a §:n tarkoittamat ja tuon lain mukaisesti

myönnettyt henkilökortit sairausvakuutustiedoin ovat uuden henkilökorttilain (663/2016) siirtymäsäännöksen nojalla edelleen voimassa enintään vuoden 2021 loppuun saakka. Tällä hetkellä tällaisia henkilökortteja on tietojemme mukaan voimassa vielä 143 834 kpl. Tämä on syytä huomioida edellä mainituista määräajoista ja henkilökorttien uudistamisista tiedotettaessa, vaikka näiden sairausvakuutustietoja sisältävien korttien voimassaolo näyttääkin päättyvän ennen esityksessä mainittuja määräaikoja.

Anne Neimala
Etuusjohtaja

Suvi Rasimus
Osaamiskeskuksen päällikkö